

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG

ENGEDELMÉVEL,

—————

Nro 35.

Költ Bétsben, Pünkösöd Havának (Májusnak)
2-dik napján 1797-dik Elzotendőben.

Hadi és Békességes Környüállások.

A' mit a' Békesség felől rövideden írtunk a' múltt postán: már most annak bővebb meg-bizonyítására, közölhetünk két közönséges Próba-Írásokat is, melylyek közzül egyik, a' múltt Pénteken (Ápril. 28-dikán) költt Hirdetménye az Alsó-Ausztriai Gubernátornak; a' másik pedig, 30-dik Áprilisi Híradása a' Hadi-Cancellárianak.

M M

Az Alsó Ausztriai Gubernátor' Hirdetményének értelme így következik:

„A' Frantzia Országgal való Békességkötésnek előljáró fundamentomos Tzikkelyei eránt meg van már az egyesség az Egyező-Felek' neveiknek költsönös alólírásaikkal is erőssítettve; melyhez képest az ellenségeskedések felbe-szakasztódtak egy ideig; és a' Békességnek hamar időn lejendő helyre állása felől való reménység közelébb juttattatott a' telyesedéshez.“

„Ő Ts. K. Felsége, nagy meg-nyugvását találja abban a' maga szívének, ha reá mehet törekedései által, hogy a' hadnak el végzése által kémélhesse az ember-vért, és egy illendő Békesség kötés által bátorságos fundamentomra helyheztethesse a' maga hív Alattvalóinak betsületjeket, 's virágzó állapotjokat: azért parantsolta Ő Felsége, az Alólírttnak, hogy adná tudtára ezt előre is a' Publikumnak. Mivel tehát már most, a' midőn meg-vagnak állítva a' fundamentomos Tzikkelyek; 's a' Frantzia Seregofztályok el kezdték vízfza-vonni magokat; a' Ts. K. Seregofztályok ellenben elébb nyomúlnak: Alsó-Ausztriára nézve minden közelvaló veszedelem el enyészett: ehezképest nem akarja Ő Felsége, hogy azon vitéz Hívek, kik a' Fejedelemnek 's Hazának óltalma-

zására oly számossann öfzsze-sereglettek,
 még tovább is viseljék a' fel-fegyverkezés'
 terhét; hanem parantsolja, hogy az öfz-
 szeséggel lett fegyveres fel-kelésnek hala-
 dék nélkül vége szakadjon. Ezen törté-
 netnek emlékezetét, és a' maga 's a' közön-
 séges Haza' háládatosságát, különösen e'
 végre verettetendő pénz által fogja örök-
 kétartóvá tenni Ő Felsége, 's meg-enge-
 di, hogy Minden, valaki, a' mostani In-
 surrectió' alkalmatosságával önként fegy-
 vert fogott, egészsz életébenn viselhesse a'
 mejjén, az említett pénzt, mint betses em-
 lékeztető-jelét a' maga bátorságának, és
 Fejedelméhez viseltető hívségének. Re-
 ményli is Ő Felsége, hogy a' Földnépe;
 a' maga mezői-munkájára; a' Tanulók;
 Oskoláikba; a' Mesteremberek tulajdon fog-
 lalatosságaikra haladék nélkül vífsza-tér-
 nek, és nem különben fogják ki-mutatni
 magokat, a' szorgalmatosság; engedelmes-
 ség, és jó erköltsök által, mint ditső fel-
 fegyverkezéssek által, érdemesekké tették
 arra magokat, hogy betsülje őket az egész
 Világ. Arra az esetre mindazáltal, ha oly
 ellenkező környülállások adnák elő mago-
 kat, melyek az Ő Felsége' ember-baráti
 szándékának, reménység ellen gátot vet-
 nének: meg-vagyon győzettetve felöle Ő
 Felsége, hogy bizonyossan számot tarthat,
 a' maga Alattvalóink' próbáltt bátorságára;

és tántorodhatatlan hívségére. Bétsbenn
 Ápril. 28-dikánn 1797.

Gróf Saurau Ferentz,
 Kormányfő Elölülője A. Aufztriában.

A' Hadi-Cancellária' 30-dik Áprilisi
 Tudósítása ezeket foglalja magábann:

„Bizonyosan lehet már most azt az
 örvendetes Híradást tenni, hogy a' mely
 Frantzia Seregofztályok *Bonaparte* Gene-
 rális' fő-kormányozása alatt vagynak, az
 ő véle lett egygyezés után, mindenfelől el
 takarodnak a' Közép-Aufztriai Tartomá-
 nyokból, és valamint ezek (t. i. Stíria,
 Karinthia, Karniolia, 's a' Görzi, és Gra-
 diskai Grófságok); úgy a' tenger-meljéki
 Birtokok is egészfzen meg-fognak szaba-
 dólni mentől elébb, az idegen Sereg által
 való terheltetéstől; ellenben, azon vidékek-
 re elő-nyomúlnak mind a' *Salzburgi* föl-
 dönn mind a' *Béts* előtt tartózkodott Ts.
 K. Seregofztályok, hogy ott, a' még meg-
 történhető minden esetekhez képest, ké-
 fzenn álljanak.“

„A' milyen meg-nyugtató és újjító Tu-
 dósítás ez egy felől: szintén oly szomorító
 más részről az, hogy abban az idő-közben,
 mely kívántatott a' végre, hogy a' Békes-
 ség' fundamentomos tikkelyeinek meg-
 állíttatása 's alólírásokkal lett meg-erössít-
 tetése felől való híradás a' Rajnai Seregofz-
 tályokhoz el küldődjék: egynehány rend-

béli tüzes és véres verekedések történtek, melyekben, valaminthogy mind a' két Rész hasonló mérészséggel és meg-keményedéssel viselte magát: úgy feles számú Embereket is vesztett mind a' kettő. “

„Az ellenség, egy Sereggel, *Düsseldorf* és *Neuwied* felől nyomúlt előre, más Sereggel pedig által-szállott a' Rajnánn *Straßburgonn* alól, 's ekképpen kényszerítette a' Rajnán innen lévő Ts. K. Sereg^a jobb-szárnyát a' *Lahn* vizén való visszavonulásra, és bal-felől vissza-nyomta azon Ts. K. Korpust, mely, *Offenburgnál* állott, és a' mely egyesítette magát Hadi-Tárnokmester Gróf *Latourral*, ki éppen *marshann* vólt egy Tartalék-Korpussal. Ezen két Korpusoknak szándékjok vólt, meg-támadni más nap, egyesített erővel az ellenséget, de, hogy a' Békességről való jelentéssel Kurír érkezett: nyomban megszűnének minden további ellenségeskedések. “

„Azon viadal után, melyhez már Gr. *Latour* egészfzen hozzá-készült, vált volna el: ha a' Rajna' hofszáiban lévő tanyákat ismét vissza lehetett volna e' venni részünkről; vagy pedig szükséges lett volna, hogy egész Népünk vissza vonja magát, mely esethez előre meg vóltak már téve a' készülétek, mivel minden okos-

sággal 's bátorsággal, és még nagyobb Katonai erővel is szinte lehetetlen vízfza-tartóztatni még a' folyó-vizenn is egy oly mérész ellenséget, mely a' maga Várai által bátorságban lévén, egészsz erejét egy két pontra öszfze-vonhatja: az óltalmazó Réfznek pedig ezen igen nagy ki-terjedésű línéában sokkal több helyeken szükség Őrizeteket tartani, 's ugyan azért igen könnyen meg-eshetik, hogy kéntelen vízfza-vonni magát kevés ideig; de ellenbenn mihelyt a' leg közelebbvaló alkalmas vidékenn öszfze-szedi egészsz erejét; ismét oly állapotba teszi magát, hogy egy nyertes tsata által nem csak vízfza-nyerhet mindent, hanem igen nagy kárt is tehet az ellenségnek, melynek oly nagy vizen kell vízfza-térni. Ezenn esetre minden kézfzuletek meg vóltak téve előre, melyek meg is maradnak mind addig, míg a' Békesség' bizonyossága eránt csak leg kisebb helye lehet is a' kételkedésnek; és a' melyeknek, ha talán reménység ellen szükség lenne reájok; annál nagyobb foganaikat lehet reményleni: mivel *Károly Fő-Hertzeg* el érkezett már a' Rajnai Armádiához.

D' Alton' gyalog Reg. je Tulajdonosává lett, az Ő Ts. K. Felsége' zsóldján jelesen vitézkedő *Arquiói Hertzeg*.

A' *Béts*-meljéki táborból tegnap reggel kezdettek indulni Vitézsink Olasz-Or-

szág felé. Indúlássoknak szemlélője volt a' Ts. K. Felség is.

A' magános Személyek által tett hadi áldozatok között, kiváltképpenvaló helyet érdemlenek egy érdemes Hazánkfiának *Aj-tai* Hydraulicus Úrnak, a' *Béts*-meljéki tábor' hasznára nagy foganattal fordított szíves törekedései, mert ezen nemes lelkű Férjfiú, önnön indításából minden bér kívánás nélkül, nem tsak ki mutatta a' tábor fekvő-helyén: hol lehet egész bizonyossággal gazdag kútforra találni, hanem a' bőv vizű kútnak egészs el-készítésében is ingyen fáradozott különös készséggel, maga advánn azokhoz saját tsatornáit: mely példás Hazafiság és közhasznúság eránt a' Generálquártiermeisterstab is örömmel adta nevezett Földinknek egy ditsérő szép Bizonyság-Írását tulajdon petsétje alatt, mely petsét mellett *Wegrother* Oberstlieutenant' neve olvastatik.

A' Bétsi Udvari Újságnak 29-dik Áprilisi Darabja így ír a' Magyar Insurrectióról:

„ Magyar-Országunk minden részeiből érkeznek a' leg-hathatósabb Tudósítások, azon ditső buzgóság és nemes készség feől, melyel ott is, valamint a' véle atyafias Német Státusokban, hallvánn a' veszedelmet, melyel fenyegette a' közel lévő

ellenség a' Hazát, törekedve siettek fegyvert fogni minden rendű hív Alattvalók, hogy a' Királyért 's Hazáért való ditsősséges harczban vagy győzzenek, vagy meg-haljanak, 's magasztalást érdemlő új példákat szolgáltatassanak a' Histórianak, a' meg-írásra. — Közli az említett Újság-Darab, Gróf Széchényi Ferentz Ö Exc. ájának is, mint a' Sopron Vármegyei Insurrectió' el intézésére ki nevezett Kommiszió' Fejének, a' Sopronyi Magistrátushoz és Polgársághoz tartott fontos Beszédet, és az erre adott feleletjét a' Sopronyi Polgár Mesternek Ns Fodor János Úrnak. — A' Gróf Úr ily Buzdításal is élt a' többek között: „Egy Monarchiában, melyben, számtalan derék Ausztriaiak és Tschek, Fejedelmekhez való szeretetjeből 's Hazájokhoz viseltető hívségjeből örömmel és bátor szívvel fognak fegyvert, 's a' vitéz Tirolisiak sok ezrenként forgatták azt szerentséssenn az ellenség ellen: lehetetlen nem mozdulni a' Magyaroknak, ha mindjárt, a' szükség úgy hozván magával, vagy az idő' rövidsége miatt, fegyver nélkül, tsupán mejeikkel kellene is védelmezni Királyunkat, jussaikat és Vagyonjokat.

Ns Pozson Vármegyében közel ezer Lovasok, és ezer száz 's egynehány gyalogok telnek a' fel keltt Nemességből és Parasztságból. Világos kék lefesz a' Formaruhájok. Obersterjekké neveztetett Gr.

Pálffy Rudolf; Oberstlieutenántjokká, Királyi Tanácsos és Vice-Ispany *Benyóvszky* Úr; 1-ső Májorjokká Gróf *Amadé* Ferentz. Kapitányaik, Hadnagygyaik, Adjutánsok, 'Strázsamesterjeik, Káplárjaik, részszerént pensiónátus Magyar-Tisztekből, részszerént pedig Vármegye' Tisztjeiből 's más Nemesekből választottak. Májusnak 15-dikére már mindnyájoknak kézen kelletik lenni.

Pozson Vármegyének az Insurrectió eránt való maga meg-határozása igen tettzett Ő Felségének, ki is ezen kegyelmes tetfizését Írásban is ki-nyilatkoztatta a' Rendekhez Ápr. 23-dikán, 's egész bizodalmát jelentette az eránt, hogy a' Rendek mind a' Lovasokat mind a' gyalogságot ki-állítják a' meg-határozott időre.

Pozson Városa' Elöljárói, az Insurrectióhoz tartozandó Gyalogság közzé, szép török muzsika szóval kezdetek Ifjákat verbuálni Ápril. 26-dikán, 's már 28-dik Áprilisben 50-re ment, az Insurgens gyalog seregbe magokat önként ajánlott Ifjak száma.

Londonban, 's más részeibenn is az Országnek, nagy rész kívánná, hogy változás esnék a' Ministériomban, 's ekképpen hamarabb helyre-állíttatnék az óhajtott Békesség.

Londonból Ápr. 7-dikénn: — „*Hammond* Úr, egy Secretáriussal, és 2 Kurí-

rokkal együtt, ma indul innét *Béts* felé a' Békesség' dolgában.

„A' *Jó Reménység*' fokánál egy Hollandus hajó, mely 2 száz ezer tallérnál többre betsültetik, a' Miéink' kezébe esett.”

Áfrika' napkeleti partjainál *Madagascar* Szigetében el vették az Anglusok a' múlt esztendő' Déc. jének 2-dik napján a' Fr. áktól *Foul-Point* nevű Erősségjeket, melyben sok muníziót és portékát kaptak. Ez a' veszteség annál sajnosabb a' Fr. áknak: mivel *Isle de France* Szigetjébe, *Madagascarból* szokták vólt szállítani az eleséget. 8 Kereskedő-hajókat is nyertek azzal az alkalmatossággal az Anglusok.

Frantzia-Ország és az Ámerikai Reszpublika között mind inkább inkább bõmlanak fel az előbbeni egyességnek minden kötelei. A' Fr. Direktóriumnak, egy új Végzése azt tartja: hogy az Ámerikai Reszpublika' Ministerei és Biztosai által adatott vagy vidimáltt Bizonyság-Leveleket, semminémű Frantzia Tisztviselők, meg ne esmérjék szokott erejű Bizonyság-Leveleknek, és azokat leg-kissebbnyire se' nézzék úgy, mint közhitelességnek próbáit.

Sieyes, a' ki nagyobb tekintetű *Ember* Fr. Országban, mint sem akarja mutatni magát, 's a' ki ugyan azért a' Direktorságot is, melyre választódott, fel nem vállalta, hanem inkább akart csak egy ma-

radni a' Törvényhozó Iffjabb Tanács 500 Tagjai közzül: szinte a' Marat' díjjára juta.

Az ellene intézett gyilkosságnak históriája ez: „Egy Ember igen rozsfz ruhában megjelen Ápr. 10-dikén reggel a' *Sieyes*' szállásán, 's kívánt szóllani *Sieyessel*: de azt a' választ kapta, hogy nem lehet neki abban az órában szóllani az Abbéval. Jelenette tehát ismét magát délután: de akkor nem találta otthon *Sieyest*; minekokaért estve megént megjelent, és kéredzett bé *Sieyeshez*, de nem botsáttatott. Más nap reggel újra ott termett, és már akkor azt is megmondotta: miért kívánna ő *Sieyessel* beszélleni? hogy t. i. azonn Osztyáljából való ő is a' Republikának, a' melyből *Sieyes*, és viszsa indulása előtt el nem múlathatja, hogy egy nagy dolgot ne kööljön véle. Ekkor bé-jelentetett egy Leány által. *Sieyes*, mindjárt eleibe botsáttatta. A' Leány magokra hagyta őket: de alig távozott el a' szobából, hogy lövést hall. Megfordúl tehát azon nyomban, 's szörnyű kiáltást tesz. A' Gyilkos el akarván halgattatni a' Leányt rémítéssel, neki tartotta a' pisztolyt: de tudta a' Leány, hogy nints újra meg töltve a' már ki-lőtt pisztoly, minekokaért vett annyi bátorságot magának, hogy ki-ugorvann a' szobából, bé rántot-

ta az ajtót, 's rá-zárta azt a' Gyilkosra, 's egyfzersmind oly lármát üt, a' melyre öfsze-futottak mindjárt a' Ház' Lakosai, érkezett fegyveres erő is, és Politzáj-Kommisszárius, 's a' Gyilkos meg-fogattatott.

A' Direktórium, mindjárt tudósította ezen történetről, Ápr. 11-dikénn délelőtt a' Törvényhózó-gyűlést, ily értelmű ki-feljezésekkel: „Mějjen meg-illetődve, közöl a' Végrehajtó - Kormányfizek a' Gyűléssel egy Tudósítást, melyet vett, a' Nép' képét viselő *Sieyesenn* el követett gyilkosságról. A' Gyilkos el fogattatott, és már tetettek rendelések, meg-ítéltetése eránt.“

Villers nevű Tagja a' Gyűlésnek magasztalta a' miket tett *Sieyes*. *Boissy* kívánta, hogy mindjárt küldeni kell a' *Sieyes'* szállására, hogy bizonyost tudhasson felöle a' Gyűlés: de már akkor el küldött volt a' Prézes egy Hajdút, a' ki vízfizais érkezett nyugtató válaszfzal.

Hardy ment fel ezentúl az Orátori Székbe, 's szerentsésnek hirdette magát, hogy oly tudománnyal bír, melyel Ő, szolgálatjára lehetett ez alkalmatossággal a' Hazának és Barátságnak. Ő segített t. i. mint Orvos Doktor leg-elsőbenn is *Sieyesenn*, 's a' lövésről azt mondotta, hogy egyik golyóbis nem okozott veszedelmes sebet: mert a' hasnak ment ugyan, de vastag ruhákonn által, melyekben el veszt-

vén az erejét, csak a' bőrt törte fel; hanem a' mely sebet a' másik golyóbis ejtett a' bal kézen az első hajlásnál, már az nehezebb, és nem tudhatni előre a' következéseit.

A' Gyilkos, *Poule* nevezetű, mintegy 36 esztendő; a' Klastromok' el töröltetése előtt Augustiniánus Barát volt *Draguignan* (*Dracenum Draguignianum*) Városában; *Sieyèssel* egy Városbéli (t. i. Fréjusi) származású; azon Papok közül való, kik meg-esküdtek a' Reszpublika' hívségére; *Baboeuffel* szoross tüzimboraságot tartott. Hideg vérrel el beszéllte a' magatselekedetét, a' Békeltető - Bírák, és a' Politzáj-Tisztek előtt, sőt azt is mondotta, hogy az ő kívánsága volt, mind le öldösní a' Nemzeti-gyűlés' Tagjait, a' minthogy már *Bentaboll*-nál és *Camas*-nál is bejelen-tette volt magát.

Az utólszori pártos szándékért el foggattatott Párisiak között egy se' ítéltetett halálra a' Katonai Kommisszió által; hanem ketten közülök — *Brotier* és *Dünan* nevezetűek — tíz esztendő rabságra; *Poly* 5 esztendőre; *Lavilleurnois*, egy esztendőre büntetettek. *Lahoussaye* és *Leserteur* által-adattak a' Criminális Törvényszéknek, a' többek pedig szabadon bocsátattak.

A' Katonai Kommissziónak ezen ítéltétélenn nem nyugodt meg a' Direktó-

rium, hanem ötöt-a' meg-ítéltettek közül, újra vizsgálva vitetett rabúl a' Templom nevezetű épületbe mint Státus-bántóit, kiknek neveik: *Brottier, Dunan, Lavilleur-nois, Poly, és Sourdat*. Az újjonnan való árestálás eránt ki-adott Rendeletében azt mondja a' Direktórium, hogy egy bűnért ugyan Valakit kétfzer nem lehet meg-ítélni, de ha valakinek két oly bűnei vagynak, melyek közül az egyik, egyesülésben vagyon a' másikkal: ámbár az egyikért már meg-ítéltetett: még is másikért kérdőre lehet vonni: a' nevezett Személyek pedig éppen ily állapotbann vagynak: mert meg-ítéltettek ugyan a' Katonai Kommisszió által azért, hogy Katonákat akartak öfzize-szerezni Néhai 10-dik *Lajos'* utolsó Frantzia Király testvérje' számára; de még azért nem, hogy külső Hatalmasságokkal és fegyveres Kiköltöztettekkel egyetértve vizsgálva akartak állítani a' Királyságot Fr. Országban.

A' néhai hatalmas *Rohan* Famíliának egy Tagja maradt hátra a' Revoluczió' alkalmatosságával Fr. Országban; és még most is él, sőt *Rocheport* (Rupifortium) Városában Nemzet-gyűlési Tag' Valasztóvá is neveztetett. Jó ideje már, hogy *Párisban* tartozkodik, 's nagy elzének sok jeleit ladta: de nagy szegénységben vagyon. *Roberspierre* alatt, ki vólt ő ren-

delve a' giljotin' áldozatai közzé: hanem elhibázták a' Személjét: úgy tartotta meg a' fejét történetből.

Korfszika' Szigetébenn, sok ellenzői vagynak a' Frantzia Konstitúciónak, úgy annyira, hogy nyilván ellenségeskednek egymással a' hegyi, és térségi Lakosok.

Livornóból Ápr. 4-dikénn: — „A' Frantziák mind ez ideig se' távoztak még el innét; valamint az Anglusok *Porto Ferrájótól*.“

Rómából Mártz. 28-dikánn: — „Egy Kurír érkezett ide Párisból, a' mi Udvarunk és a' Fr. Respublika között lett Békességekötés' meg-erősítésével.“

„A' Spanyol Követ Nemes *Azzara* még se' jött ide vizsgálja *Florentziából*.“

Magyar - Ország.

Bereg Vármegyéből Ápr. 14-dikén: — „Januárus' utolsó éjtszakáján, itten körül, földindulás tapasztaltatott, melynek, *Munkátshoz* közel, *Rákos* nevű faluban, oly nagy ereje vólt, majd fél óráig, hogy a' házakban fel-aggatott tserép edények egymást öszsze-törték; a' széken ült emberek arról le hűllottak; a' vedrekből a' víz ki lotsogott; 's a' t. Oly ropogás hallatott, mintha egészsz erdőnek egyfizerre le-törték vólna minden fái. A' Lakosok nehéz betegségbe estek, melyben sokáig sínlődtek csak nem mindnyáján: de kevesen hóltak meg.“

„Mártzius’ első napján holt meg a’ V. Beregi Esperestségnek néhai nagy érdemű Seniora, T. Kondor Bóldizsár Úr; Esperestségének 22-dik, Prédikatorságának 53-dik, ’s életének 82-dik esztendejében. El temettetett az említett Hónapnak 5-dik napján; minden rendű, és Valású nagy sokaság’ jelenlétében. Prédikált felette T. Kömley’ Sigmond Úr, a’ V. Beregi Tractus’ akkori Notáriussa, 2. Kir. 2. 11-ből, az *Illyés* el ragadtatásáról; és T. Kömley János Úr, ugyan a’ V. Beregi Tractusnak hites Assessora, Luk. 2. 29-ből, a’ Vén Simeonról. — Most Április’ 11-dikén Papi Gyűlés lévén *Beregszázf*ban, mind az Uraságnak, mind a’ Papságnak közönséges meg-egygyezéséből, petsét alatt beadott Voksok által, Esperestnek választott ’s tétetett T. Kömley’ Sigmond Úr Notáriussághból; ki helyett, a’ jövő Gyűlésen tesszünk Notáriust.“

A’ Bereg Vármegyére esett új Katonákat Februárius’ közepén állították ki, két három éjtfzaka, minden láрма nélkül.

Április’ 2-dikán estve vittek a’ *Munkátsi* Várba négy Státus’ foglyait; egyet *Beregszázf* felől, hármat pedig *Ungvár* felől.“

„*Gergely* és *Jósef* nap között, ’s az után is, két három nap, kegyetlen hideg volt; de már igen kívánatossa lett, a’ kövérítő eső, és melegítő napok által.“